

Številka vsak četrtik in vsake s poštnim vred ali v Mariboru u poštnim vred na dan se celo leto 36 dn., na leto 36 dn., četrt leta 18 dn. Kaven Jugoslavije 36 dn. Naročnina se pošlje na upravnike "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroska cesta 5. Isti se dopolnjuje dn. odgovori. Naročnina se plačuje vnaprej. Telefon interurban št. 125.

Posamezna številka stane 1 50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Ročni plači se ne vračajo. Upravniki sprejemajo naročnine, inzerate in reklamacije. Cene inzeratov se dogovorijo. Za večkratne oglaševanje primeren popust. Naročniki reklamacije se pošiljajo prosto. Čekovni račun pošilja urada Ljubljana št. 10.603. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

17 številka.

MARIBOR, dne 24. aprila 1924

58 letnik.

Tri usodne volitve.

Letošnje leto prinaša Evropi tri parlamentarne volitve, ki lahko odločajo nadaljno usodo tega dela sveta. Italijanske volitve so že minule, nemške in francoske je pa treba še izvesti. Italijanski fašisti so dobili večino, a ta večina je krvava in krivična. Dobili so 4.770.000 volilnih glasov, volilcev je bilo pa 12.000.000. Od volilcev nimajo fašisti niti polovice, a Mussolini je šel na volitve poleg nasilnih in oboroženih fašistovskih tolp še s takim volilnim zakonom, da že s četrtino glasov lahko dobi dve tretjini mandatov.

Italijanska fašistovska zmaga temelji na najhujšem nasilju, a kljub temu vendar silno vspodbuja francoske in nemške zagrizene oblastniške kroge, ki dosledno zamerjajo politiko miru in sprave ter hočejo državo napraviti za močno oboroženi vojaški tabor, ki je vedno pripravljen na pohode in napade. V Nemčiji kakor tudi v Franciji so močni oblastniški krogi, ki črpajo svojo politično moč iz divjega med- in povojnega sovraštva. Ti krogi bi si sedaj pri letošnjih volitvah radi prisvojili oblast v državi po vzorih italijanskega fašizma. Od strani sedanje francoske vlade in od strani nemških monarhistov se bodo francoske in nemške volitve vodile v cilju in pravcu, da bi si dva nova parlamenta še bolj kot doslej stala sovražno nasproti. To je zelo slabo in nevarno vpricho naloge, ki jo imata bodoča parlamenta Francije in Nemčije glede vojnoodškodninskega vprašanja.

Odškodninsko vprašanje so presodili sedaj člani posebne strokovnjaške komisije ter stavili svoje predloge. Glavne strokovnjake, 14 po številu, so imenovali velepile, med njimi tudi Amerika, ter jih razdelile na dva odbora, od katerih predseduje enemu Anglež, drugemu pa Amerikanec. Komisija je delala več mesecev ter je tudi v Nemčiji pregledala vsa najvažnejša podjetja, zlasti pa rudnike in tovarne v ruhrskem področju, kjer je sedaj 150.000 francoske vojske. Oba strokovnjaška odbora sta sestavila stvarno in natančno poročilo ter se soglasila v tem, da mora postati Nemčija zopet gospodarica ruhrskega področja, ako mora v resnici plačati na stotine milijard vojnih odškodnin. Brez Poruhrja ne more imeti Nemčija ne stalne valute, ne ravnotežja v svojem državnem proračunu in kako naj bi še letno plačevala toliko in toliko milijard zlatih mark vojne odškodnine.

Poročilo je hladno in ostro, a tudi jasno, ker ga niso sestavili politiki, ampak strokovnjaki. Na podlagi tega poročila naj bi se rešilo odškodninsko vprašanje in urenil odnosji med Francijo in Nemčijo. Anglija je že prej izjavila, da se hoče popolnoma zadovoljiti z vsakim izrekom in sklepom strokovnjakov. To bo Anglija tudi držala, drugo vprašanje je pa glede Francije in Nemčije, kor je francoski vladi strokovnjaško poročilo mnogo pre-

malo, nemškim nacionalistom pa mnogo preveč. Vojno-odškodninsko vprašanje se bo dalo šele tedaj rešiti, če se spremeni dosedanja francoska politika in če v Nemčiji utihnejo enkrat velenemški zagrizenci in hujskaci.

Do tega je zelo blizu ali pa še precej daleč. Odločilo se bo pri volitvah. Francoska vlada gre v volitve z geslom: Francozi skupaj, ker Nemčija kuje maščevanje! — Nemški monarhisti pa imajo geslo: Nemci skupaj, da poderemo krivične mirovne pogodbe! Ako taka skrajnost zmaga v Franciji in v Nemčiji, imamo lahko vsak čas francosko-nemško vojno, ali pa vsaj tak poskus, ker milijoni francoskega in nemškega delovnega ljudstva ne bodo več hoteli suženjsko ubogati vojaškemu povelju in ker bi tudi druge države, predvsem Anglija, Rusija in Amerika skušale z vsilo vojno omejiti in preprečiti.

V miru in sporazumu se pa bodo rešile važne evropske zadeve le tedaj, če volitve ponazijo nemške monarhiste ter sedanjim vladinovcem Francije odvzamejo večino. Oblastiteljno velenemštvo mora prenehati, zmanjšati se mora pa tudi apetit francoske politike. Nemčija naj zopet dobi svoje Poruhrje, Francija pa pravično in možno odškodnino. Če spravijo letošnje volitve v Franciji in Nemčiji miroljubne in spravljive politike in prave ljudske zastopnike na površje, se bo začela nova in boljša doba v Evropi, ki bo lepo po vrsti odpravljala vse militariste in nasilnike, kolikor jih bo še ostalo; v nasprotnem slučaju pa imamo do tega še zelo težko in burno prehodno dobo, ki pa ne more biti dolgo trajna.

Nekaj spominov na mešetarsko politiko.

Naš pošteni in delavni slovenski narod najbolj črta one ljudske pijavke, ki bi se rade preživljale ter bogatele brez dela in truda na račun drugih. Med te med narodom osovražene trole prištevamo tudi takozvane posredovalce pri kupcih ter trgovinah — mešetarje. Pri priprosto poštenem Slovincu ni osovražena trgovec, ampak oni, ki samo posreduje prodajo ali nakup blaga in pride brez dela in skrbi s par kričavimi besedami do zaslužka in ta pijavka je ravno mešetar.

Po prevratu so zrastle kar iz tal cele legije mešetarjev, ki so ponajveč z lahkoto in nagloma obogatele na škodo naroda in države.

Kakor opazujemo osovraženo mešetarstvo pri nakupu ter prodaji raznega blaga, tako se je po ujedinjenju SHS razširila iz Beograda po celi naši novi državi mešetarska politika.

Prvi, ki so se po preobratu lotili tega balkanske umazanega posredovanja pri prodaji ter kupu politične

moči, so bili pri nas v Sloveniji mladoliberalci ali demokratje in na čelu jim najbolj umazani in največji politični mešetar dr. Gregor Zerjav. Da bi pa šla dr. Zerjavova politična mešetarija tem uspešneje izpod rok, zbral in organiziral je v Sloveniji vse vinske, živinske, žganjarske, mlinarske in druge mešetarje ter je začel novo politično trgovino pod mešetarškim imenom Samostojna kmetijska stranka.

In res se je dr. Zerjavu kmalu posrečilo, da je v družbo samostojnih mešetarjev zvalil ter zbral po celi Sloveniji vse one ljudi, ki bi bili radi hitro in na lahek način obogateli na narodne in državne stroške.

Osem glavnih Zerjavovih samostojnih mešetarjev je prišlo celo po volitvah v konstituantno v narodno skupščino. In ti samostojni mešetarji so v Beogradu že koj po prihodu tje kaj spoznali, da je ravno balkanska: radikalno-demokratska mešetarija s politiko eden glavnih virov, da je potem človek udobno preskrbljen za celo življenje.

Ako pa je kak premeten ter že izšolan mešetar iztaknil masten zaslužek, potem noče deliti dobička v kompaniji, ampak bo napel vse moči, da se povspne do zaslužka sam. Tako je bilo tudi s samostojnimi političnimi mešetarji v konstituantu v Beogradu.

Spoznali so v Beogradu dva mešetarja, ki sta poglavarja jugoslovanske politične barantije: Pašiča in Pribičevića. Ta dva špekulanta sta ponujala za izdajstvo slovenske samostojnosti lep in še to zaslužek brez truda in znoja.

Samostojni so segli po tej ponujeni mešetarini: Pucelj je postal minister, Urek si je pozidal novo hišo, Mermolja kupil milijone vredno posestvo itd., a pri tej barantiji je odromala samostojnost Slovencev v Pašič-Pribičevićev centralizem.

Ko je bila enkrat zaslužena in pobasana v žep politična mešeterina za ceno slovenske samostojnosti, pa je prišla na vrsto dobičkanosna Puceljeva trgovina z nemško živino in jugoslovanskimi prašiči.

Jugoslovanski klub je zahteval pregled Puceljeve barantije z nemškim živim blagom, a Mermolja je dosegel pri radikalnih mešetarjih toliko, da je ta predlog bil črtan iz dnevnega reda in Pucelju ter njegovim samostojnim pomagačem ni bilo treba polagati obračuna v skupščini: Kam in kako je izginila živina, ki so jo poslali Nemci na račun vojne odškodnine.

Samostojni mešetarini zasluženi pri glasovanju za vidovdanko ustavo in pri prodaji nemške živine sta napravili samostojne mešeterske generale tako ohole, da so se glede delitve dobička osamosvojili in obrnili hrbet svojemu prvotnemu organizatorju in očetu dr. Zerjavu.

Pred zadnjimi volitvami je dr. Zerjav večkrat zatrobil med samostojne generale v svoj mešetarški rog,

Džungla.

Roman iz atriških pragov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

»Posvariti bi moral kapitana, John! In takoj bi moral to storiti! Morebiti bi se nesreča dala še zbratiti«, je boječ svetovala žena.

»Tudi jaz mislim, da bi bilo dobro. — Pa iz gole sebičnosti bi rajši držal jezik za zobmi«, kakor je pravil mož. Karkoli že nameravajo, nama bodo prizanesli, ker sem Črnemu Mihaelu rešil življenje. Če bi zvedeli, da sem jih izdal, bi naju kratkoma pobili, Elza!

»Dolžnost te veže, John, da se postaviš na stran oblastif Kapitan je sicer morebiti zagrešil zločin, pa zastopnik oblasti je na jadrnici in njega moraš podpirati kot Anglež in kot uradna oseba. Če ne posvariš kapitana, boš soodgovoren za vse kar se utegne zgoditi, soodgovoren za upor in pobjo, kot da bi bil osebno soodeloval!«

»Ne razumeš me, dragica! Ni zaradi mene, da bi najrajši molčal! Za tebe se bojim, za tebe moram skrbeti. To je moja prva dolžnost! Zaradi tebe bi najrajši držal jezik za zobmi!

Niti pojma nimaš, ljuba moja, kaj bi krvoločna drhal počela z nama, če dobi v oblast Fuwaldo in zve, da sem izdal njihove namere! — In izdal bi naj upornike, tvegaj življenje svoje žene in jo izpostavljaj nečutenim grozotam upora in pobjo, — vse to samo da bi tega siroveža obvaroval posledic njegove nasilnosti! Sam tega siroveža, če se mu moštvo upre! Povrh pa je še zelo dvomljivo, da bo moje svarjenje vohče kaj zaleglo! Mož

je svojevoljen in trmast. Jazen je name, ne bo me poslušal!«

»Dolžnost je dolžnost, moj ljubi mož, in nobeno izgovarjanje ne spravi te dolžnosti iz sveta! Ne bila bi vredna, da sem žena angleškega lorda, če bi bil moj mož sokriv upora, ker je zanemaril svojo dolžnost. Zavedam se nevarnosti, ki se nama bliža, toda ob tvoji strani ji zrem mirno in pogumno v obraz. Manj me je strah preteče nevarnosti, ko pa sramote in očitka, da bi bilo moj mož lahko zabil zločin, če bi bil storil svojo dolžnost!«

»Torej pa naj bo po tvojem!« se je smehljal Clayton. »Morebiti pa ni tako hudo. Ne ugajajo mi sicer tele razmere, pa utegne biti, da prečno vidim. Morebiti je stavec dal le samo duška svojim maščevalnim željam, v resnici pa stvar ne bo tako huda. Upori na visokem morju so se dogajali recimo pred sto leti. Toda v letu miru in reda 1888 je upor na ladji zadnje, kar bi se utegnilo zgoditi.

Pa tamle gre kapitan v svojo kabino. Za njim pojdem pa ga posvarim. — Ampak povem ti, prav nič me ne veseli!«

Na videz brezbrizen je stopil čez krov in po stopnicah ter potrkal na kapitanova vrata.

»Noter!« se je nevoljno zadržal globoki, godrnjavi kapitanov glas.

Clayton je vstopil in zaprl vrata za seboj.

»No —?«

»Prišel sem, da vam poročam o stvari, ki sem jo pravkar čul. Morebiti ni nič na vsem tem. Pa za vsak slučaj je dobro, da ste pripravljeni. Skratka — moštvo pripravlja upor in pobjo!«

»To je laž!« je zakričal kapitan. »Laž je! In če se

kedaj spet še vmešavate v stvari, ki vas nič ne brigajo — nič ne brigajo, razumete! — bodete posledice sami nosili! Vseeno mi je, ali ste angleški lord ali ne. Jaz sem kapitan na jadrnici in ne vtikajte mi več nosu v moje zadeve!«

Čisto pobesnel je od jeze, ves rdeč je bil v lice in zadnje besede je vpil, da mu je skoraj glas zmanjkalo. Udaril je po mizi in grozil s pestjo Claytonu v obraz.

Greystoke se ni genil niti za las. Mirno je gledal razjarjenega človeka.

»Gospod kapitan«, je dejal končno počasi in malomarno, »oprostite mi mojo odkritost, ampak pripomnil bi, da ste nekako to, kar se po domače pravi osel, veste!«

In obrnil se je na peti ter odšel, ravnodušno in hladno, kakor je bila njegova navada.

Morebiti bi bil kapitan obžaloval svoje prenegljene, jezne besede, če bi ga bil skušal Clayton pomiriti in pregovoriti. Toda Claytonova hladna prezirnost ga je le še huje razdražila. Nalašč ni hotel poslušati njegovega svarjenja, kakor je to že navada pri ljudeh, kapitanovega značaja.

Pa tudi Claytonu ni bilo več za robatega odurneža, nepremostljivo nasprotstvo je vstalo med njima in nemogoče je bilo, da bi še sploh kedaj roko v roki delovala za skupni blagor.

Fuwalda je neizogibno plula svoji usodi nasproti —

»No«, je dejal Clayton soprogi, »če bi si bil prihranil svoje lepe besede, bi mi ne bilo treba vtakniti v žep krepkih psokv, s katerimi me je obložil! Prav nehvaležen mi je bil za moje opomine. Planil je vame kakor razdražen pes —